

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 15/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av kyrkolagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 september 2013 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av kyrkolagen (RP 96/2013 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har kulturutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (KuUU 16/2013 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Sini Lahdenperä, undervisnings- och kulturministeriet
- jurist Matleena Haapala och specialforskare Laura Tuominen, Museiverket
- överarkitekt Antti Pihkala, Kyrkostyrelsen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att bestämmelserna om skydd av kyrkliga byggnader i kyrkolagen ändras. Ett syfte med ändringarna är att göra bestämmelserna klarare och mera exakta samt uppdatera dem så att de motsvarar dagens behov och annan gällande lagstiftning om byggnadsskydd. Dessutom är ett syfte att få skyddet att omfatta en tillräckligt stor del av de värdefulla kyrkliga byggnaderna och säkerställa att Museiverkets sakkunskap utnyttjas redan i det inledande skedet av ett renoverings- och ändringsprojekt.

Det föreslås att Museiverket ska anlitas som sakkunnig i större utsträckning än för närvarande. När man planerar en väsentlig ombyggnad eller rivning eller en ändring av användningsändamålet i fråga om en kyrklig byggnad som är 50 år gammal eller äldre, ska man be om Museiverkets yttrande även om byggnaden inte är skyddad.

Förutom av Museiverket ska yttrande begäras hos Ålands landskapsregering, om den kyrkliga byggnaden finns på Åland och hos sametinget om byggnaden finns på samernas hembygdsområde.

Det föreslås dessutom att Museiverkets ställning som sakkunnig också ska förstärkas genom besvärsrätt. Museiverket ska ha rätt att överklaga de beslut som en församling eller kyrklig samfällighet har fattat om en skyddad kyrklig byggnad och som ska underställas kyrkostyrelsen för fastställelse, samt kyrkostyrelsens beslut om skydd av en kyrklig byggnad och beslut om att skyddet ska upphöra.

Det nuvarande underställningsförfarandet i två faser lättas upp så att kyrkostyrelsens beslut inte längre ska underställas undervisnings- och kulturministeriet för fastställelse.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2014.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010) innehåller bestämmelser om skydd av den byggda miljön. Bestämmelser om skydd av kyrkliga byggnader finns emellertid i kyrkolagen (1054/1993), eftersom skyddet av kyrkliga byggnader har ansetts ingå i kyrkans organisation och förvaltning (76 § i grundlagen). Bestämmelserna om kyrkliga byggnader, skyddandet av dem samt övervakningen av byggnadsskyddet finns i 14 kap. i kyrkolagen. Utskottet anser att det finns stöd för den inställning som redan framgår av 1964 års kyrkolag (635/1964), enligt vilken skyddsbestämmelserna i kyrkolagen motsvarar de allmänna bestämmelserna om byggnadsskydd.

Men på samma sätt som kulturutskottet anser förvaltningsutskottet att det är viktigt att bestämmelserna om skydd för kyrkliga byggnader uppdateras, förtydligas och preciseras. Det finns skäl att se över kyrkolagen så att den motsvarar dagens krav och den gällande lagstiftningen om byggnadsskydd. Det är viktigt att få skyddet att omfatta en tillräckligt stor del av de värdefulla kyrkliga byggnaderna och säkerställa att Museiverkets sakkunskap utnyttjas redan i det inledande skedet av ett renoverings- och ändringsprojekt.

Enligt den gällande lagen är kyrkor och klockstaplar, jordfästnings- och gravkapell samt med dem jämförbara byggnader på en begravningsplats kyrkliga byggnader. Vad som bestäms om kyrkliga byggnader ska även tillämpas på kyrkotomter och på inhägnader och portar som hör till en kyrkotomt eller begravningsplats. Utskottet förordar tillägget i propositionen enligt vilket bestämmelserna också ska gälla hjältegravar.

Syftet med skyddet av en kyrklig byggnad är att trygga den kyrkliga byggda kulturmiljön som en del av kulturarvet, värna om byggnadens egenart och särdrag och främja kulturellt hållbar vård och användning av byggnaden. Utskottet framhåller därför det åläggande som nämns i propositionen att ge Ålands landskapsregering

tillfälle att yttra sig i ärendet, om den kyrkliga byggnaden finns på Åland, eller Sametinget, om byggnaden finns på samernas hembygdsområde.

Utifrån inhämtad utredning uppmärksamma utskottet dessutom att förslaget i propositionen att Museiverket kan ge anvisningar om verkstäligheten av beslut som gäller skyddade kyrkliga byggnader inte utsträcks till alla sådana kyrkliga byggnader som Museiverket ska bereda tillfälle att yttra sig om inför planerade åtgärder. Detta gäller även situationer där Museiverket har rätt att genom besvär överklaga beslut som gäller ovan avsedda kyrkliga byggnader. Därmed ligger ansvaret tyngre på underställningsmyndigheten, dvs. kyrkostyrelsen, att bevaka att lagens syfte uppfylls, påpekar utskottet.

Av propositionen framgår att församlingarna när det gäller ändrings- och renoveringsarbeten i en kyrklig byggnad ska göra upp allt mer detaljerade planer och utnyttja experthjälp i större utsträckning än tidigare. Med beaktande av det ansträngda ekonomiska läget i hela samhället noterar utskottet att lagändringen ytterligare kan betunga den evangelisk-lutherska kyrkans ekonomi. Av propositionen framgår ändå inte närmare vilka konsekvenserna av propositionen är från kyrkans synpunkt. Att Museiverket medverkar i reparations- och ändringsprojekt så tidigt som möjligt kan emellertid spara arbete och kostnader jämfört med situationer där byggnaden har reparerats flera gånger eller ett väsentligt renoveringsprojekt är långt hunnet innan yttrandet från Museiverket begärs, vilket också påpekas i propositionen.

Förvaltningsutskottet hänvisar i övrigt till kulturutskottets utlåtande KuUU 16/2013 rd och förenar sig om det som anförs i utlåtandet.

Sammantaget sett anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 13 november 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pirkko Mattila /saf
vordf. Maarit Feldt-Ranta /sd
medl. Heikki Autto /saml
Rakel Hiltunen /sd
Reijo Hongisto /saf
Mika Kari /sd
Elsi Katainen /cent

Timo V. Korhonen /cent
Markus Lohi /cent
Outi Mäkelä /saml
Tapani Mäkinen /saml
ers. Antti Rantakangas /cent
Kari Tolvanen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.